

**Çevrimiçi Ölçme-Değerlendirme
Uygulamalarında Akademik
Dürüstlüğün Sağlanması**

**ÖĞRETME
ÖĞRENME
MERKEZİ**

Çevrimiçi Ölçme-Değerlendirme Uygulamalarında Akademik Dürüstlüğün Sağlanması

Blackboard gibi öğrenme yönetim sistemleri üzerinden gerçekleştirilen çevrimiçi ölçme-değerlendirme araçları konusundaki en yaygın endişe kaynaklarından biri öğrencilerin daha kolay kopya çekebilecekleri düşüncesidir. Bu kılavuz başta sınavlar olmak üzere çevrimiçi değerlendirmelerde akademik dürüstlük ihlali konusunda ne gibi önlemler alınabileceği sorusunu yanıtlamak için hazırlanmıştır.

1. Çevrimiçi sınavlarda kopyayı tamamen engelleyebilir miyim?

Bu sorunun en kısa yanıtı "hayır" olacaktır. Her ne kadar bu kılavuz kopya ihtimalini azaltmaya yönelik yaklaşımları açıklamak için hazırlanmış olsa da yeterince kararlı bir öğrencinin kopya çekmesini tamamen engellemek mümkün değildir. Kopyaya karşı en geçerli önlem, öğrencileri kopya çekmenin ve intihalin, akademik dürüstlük ilkeleriyle çelişen etik dışı davranışlar olduğuna ikna etmek ve olası ihlallerin doğurabileceği sonuçların ciddiyetini ifade etmektir. Bununla birlikte, not ve geçme kaygısının azaltılması da öğrencilerin kopya eğiliminden uzaklaşmasına destek olacaktır. Kopya çekmeyi engelleme stratejileri belirlenirken öğretim üyelerine yüklenecek ekstra iş yükü, öğrencilerin teknolojik imkânları, öğrencilerin psikolojilerinin planlanan uygulamadan nasıl etkileneceği ve öğrencilerin mahremiyet hakları göz önünde bulundurulmalıdır.

2. Öğrencilerin sınavın yapıldığı platformdan bağımsız olarak, genel olarak kopya çekme eğilimlerini azaltmak için neler yapabilirim?

Öğrencilere kendilerine güvenildiğini hissettiren açıklamalar yapılması, tüm ölçme-değerlendirme süreçlerinde şeffaf olunması (neyin nasıl ölçüleceğinin açıklanması) ve endişe giderici destekleyici yaklaşımlar öğrencilerin kopya çekme ihtimallerini azaltacaktır. Bu aşamada akademik dürüstlük ilkelerinin (mümkünse hazır bir metin halinde) öğrencilerle paylaşılması ve üzerinde tartışılarak gerekliliğinin anlatılması bu süreci destekleyecektir. Öğrencilerin farklı ölçme-değerlendirmeler (sınav/ödev) ve farklı koşullar (grup çalışması vs.) için ne tür davranışların kopya/intihal olarak kabul edildiğini ve bu tip bir davranışın tespit edilmesi halinde uygulanacak yaptırımları net bir şekilde anladıklarından emin olmak gerekmektedir.

3. Ölçme-değerlendirme yönteminin seçimi ve tasarımı ile kopya ihtimalini nasıl azaltabiliriz?

- Buradaki en önemli bileşen, hangi öğrenme çıktısının nasıl (hangi araçla) ölçüleceğine karar verilmesidir. Bunun en etkin şekilde yapılabilmesi için tüm öğretim elemanlarının çevrimiçi araçlara (Blackboard sınav, ödev araçları ve tartışma forumları) hâkim olmaları gerekmektedir. Bu konuda lütfen ilgili TLC eğitim videolarını ve kılavuzları inceleyiniz. Daha fazla desteğe ihtiyaç duymanız durumunda TLC'den yardım isteyiniz.
- Bir derste kullanacağınız ölçme-değerlendirme yöntemlerini mümkün olduğu kadar çeşitlendirmeye çalışınız.
- Öğrencilerinizin neyin nasıl ölçüleceğini anladıklarından ve bu aracı kullanabilecek teknik yeterlilikte olduklarından emin olunuz. Bu amaçla gerekirse değerlendirilmeye alınmayacak bir deneme sınavı ya da ödev sunabilirsiniz.
- Çoktan seçmeli, çoklu yanıtı ya da eşleştirme gibi düşük bilişsel düzeyi ölçmeye yönelik sorulardan oluşan sınavların geçme notuna etkisini düşük tutmaya çalışınız.
- Ağırlıklı olarak çoktan seçmeli, çoklu yanıtı ve eşleştirme sorularından oluşan sınavlara bir ya da iki kısa yanıtı ya da açık uçlu soruları dâhil etmeniz kopyaya başvurulmasını zorlaştıracaktır.
- Çoktan seçmeli ve çok yanıtı soruları oluştururken seçeneklerin rastgele gelmesini sağlayan "randomize" özelliğini kullanınız. Çoktan seçmeli sorularda "Yukarıdakilerin hepsi/hiçbiri" gibi seçenekler kullanmayınız.

- Eğer sorularınızı bir havuz içerisinde oluşturursanız, sınavlarınızın sizin belirlediğiniz ölçütler çerçevesinde, havuzdan rastgele seçilen sorulardan oluşmasını sağlayabilirsiniz.
- Açık-kitap sorular ya da "essay" hazırlama soruları gibi öğrencilerin farklı kaynaklardan yararlanarak analiz-sentez düzeyinde çalışma yapmaları gereken yöntemleri tercih edebilirsiniz. Bunlar hem sınavların bir parçası olabilir hem de öğrencilere ölçme-değerlendirme kapsamında ödev (assignment) olarak sunulabilir. Blackboard terminolojisinde "assignment" da bir ölçme-değerlendirme, "assessment" aracıdır.
- İntihalin belirlenebilmesi için tüm ödevlerin SafeAssign denetiminden geçmesi gerekmektedir. Bu denetimin gerçekleştirileceği bilgisini öğrencilerinizle paylaşınız. İntihal için halihazırda SafeAssign yazılımı Blackboard ile entegre bir biçimde çalışmaktadır. SafeAssign yazılımı "assignment" aracı içinde bulunmaktadır. Sınav soru türlerinden "essay" seçilmesi halinde SafeAssign kullanılmayacaktır.
- Ödevleri, açık-kitap ya da essay tipindeki soruları "rubric" (değerlendirme ölçütleri) kullanarak değerlendiriniz ve kullanacağınız rubric içeriğini öğrencilerle paylaşınız.
- Öğrencilerin Collaborate üzerinden sunum yapmalarını gerektiren değerlendirme yöntemleri de kullanabilirsiniz.
- Öğrencilere grup ödevi vermeyi de tercih edebilirsiniz.
- Değerlendirme aracı olarak ödev seçerek, öğrencilerin bir çalışmayı gerçekleştirdiklerinin ispatı olan bir videoyu ödevde yanıt olarak yüklemelerini talep edebilirsiniz. Benzer şekilde, öğrencilerin sunumlarını videoya çekip ödevde yanıt olarak yüklemelerini de isteyebilirsiniz.

4. Sınav ayarlarıyla kopya ihtimalini nasıl azaltabilirim?

- Sınavlarda soruların öğrencilerin karşısına rastgele bir sırayla gelmelerini sağlayabilirsiniz. Ancak, bir mantık sırasında ilerlemesi gereken ya da kapsam bakımından birbirini takip etmesi gereken sorulardan oluşan sınavlar için bu seçeneğin uygun olmadığını göz önünde bulundurunuz.
- Sınav sonrasında öğrencilere otomatik olarak verilecek geri bildirim detaylarını (hangi bilgileri içereceği) ve zamanını (ne zaman ilan edileceği) ayarlayabilirsiniz. Örneğin, "after submission" kısmında hiçbir fonksiyonu açık tutmayabilir, "on a specific date" kısmında ise belirli bir tarihte (sınavın ve değerlendirmenin tamamen bitmiş olacağı bir tarihte) geribildirim ayarlarının açık olmasını sağlayabilirsiniz.
- Sınavın süresini kısıtlı tutabilir, süre tamamlandıktan sonra cevapların otomatik olarak yüklenmesini sağlayabilirsiniz. "Force completion" özelliğinin ise tek teslim hakkı verilmiş sınavlarda kullanılmasından kaçınılması gerekmektedir.
- Öğrencilerin sınavda bir soruyu tamamlamadan diğerine geçmelerini ya da önceden yanıtladıkları sorulara geri dönmelerini engelleyebilirsiniz.
- Not Merkezi (Grade Center) tablosunda ilgili sütunu gizleyebilir (Hide from Student's View), böylelikle öğrencilerin notlarını hemen görmelerini kısıtlayabilirsiniz. Ancak bu durumda değerlendirme bittikten sonra tekrar erişime açık hale getirmeyi unutmayınız. Şayet, Blackboard üzerinde daha önce bir değerlendirme uygulamadıysanız, bu değerlendirmeden alınan notlar, Total sütununa da yansımaktır. Bu durumda Total sütununu da öğrencilerden gizlemeniz gerekebilir. Ancak, lütfen "external grade" ayarını değiştirmeyiniz, sadece "hide from students' view" özelliğini işaretleyiniz.
- Sınav esnasında "Grade Center" arayüzünden öğrencilerin ilerlemesini takip ediniz. Bunun için sıklıkla sayfanızı yenileyip, Grade Center üzerinde öğrencilerin son durumunu görüntülemeniz gerekecektir. Sınav için tek hak vermeniz halinde, teknik sorun yaşamış olan öğrenciler için "Test Availability Exceptions" özelliğini kullanarak ek süre ya da ek hak verebilirsiniz. Ayrıca, belli bir öğrencinin bu sınav/ödevdeki durumunu "View Grade Details" fonksiyonunu kullanarak inceleyebilir, yanıtlıkla gönderilmiş olan bir önceki teslimi "clear/ignore attempt" yoluyla kaldırabilirsiniz. Ancak bu işlemlerin son derece dikkatle yapılması gerektiğini unutmayınız.

Son olarak, tüm öğrencilerinizin teknolojiye hâkim oldukları varsayımı ile hareket etmeyiniz. Her ne kadar pek çok dijital platformu kullanabiliyor olsalar da MSOffice ya da Öğrenme Yönetim Sistemi kullanımında henüz gerekli becerilere sahip olmayabileceklerini dikkate alınız. Bu nedenle senkron derslerinizde sınavla ilgili detaylı yönlendirmede bulunmanız ve/veya sınav öncesinde sınavla ilgili yönlendirme içeren bir duyuru (Blackboard üzerinde "announcement") yapmanız önerilmektedir. Küçük bir deneme sınavı yapmanız da olası sorunları tespit edebilmenizi ve öğrencilerin sınav uygulamasına alışmalarını sağlayacaktır.

Akademik dürüstlük, geleneksel yüzyüze eğitimde olduğu gibi, tamamen çevrimiçi, uzaktan eğitimde de süregelen genel bir kaygıdır. Kimlik tespiti, kamera kaydı ve yüz/göz tanıma gibi farklı fonksiyonlara sahip çevrimiçi sınav gözetmenliği destek yazılımları bulunmakla birlikte, henüz bu gibi yazılımlar erişimimizde değildir. Yukarıda paylaştığımız önlemler akademik dürüstlük ihlallerini azaltmaya yardımcı olacaktır.